

PORTE AKADEMİK

Sayı: 10 / Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi

**Porte Akademik
Müzikte Kuram**

/

**Porte Akademik
Theory In Music**

PORTE AKADEMİK

Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi/
Journal of Music and Dance Studies

Güz/ Fall 2014
Sayı/Volume: 10

Müzikte Kuram/
Theory in Music

Uluslararası Hakemli Süreli Yayın/
International Periodical

İTÜ TMDK Adına Sahibi/Registered

Adnan Koç

Genel Yayın Yönetmeni/ Executive Director

Şehvar Beşiroğlu

Yayın Yönetmenleri/Editorial Directors

Nilgün Doğrusöz

Ozan Baysal

Yayın Koordinatörü/Coordinator

Serkan Şener

Teknik Yönetmen/Technique Director

E. Şirin Özgün

Redaktörler/Copy-Editors

Belma Kurtişoğlu

E. Şirin Özgün

Gözde Çolakoğlu Sarı

Gonca Girgin Tohumcu

Yaprak Melike Uyar

Yayın Kurulu / Editorial Board

Şehvar Beşiroğlu
Münir Nurettin Beken
Nilgün Doğrusöz
Walter Feldman
Songül Karahasanoğlu
Can Karadoğan
Nermin Kaygusuz
Adnan Koç
Belma Kurtişoğlu
Fırat Kutluk
Claire Levy
Irene Markoff
Serpil Murtezaoğlu
Nihal Ökten
Erol Parlak
Helen Rees
Gözde Çolakoğlu Sarı
Martin Stokes
Nail Yavuzoğlu

Hakem Kurulu/Referees

Ali Cenk Gedik
Ali Ergur
Belma Kurtişoğlu
Burcu Yıldız
Cenk Güray
David Walters
Eren Özek
Ertuğrul Bayraktarkatal
Gözde Çolakoğlu Sarı
Hasan Gürkan Tekman
Nilgün Doğrusöz
Songül Karahasanoğlu
Şebnem Selşik Aksan
Tolga Yayalar
Yavuz Daloğlu
Yiğit Aydın

Yazışma Adresi / Contact

İTÜ TMDK
İdari Bina, Maçka Kampüsü, 34657
Phone nm: +90 212 248 90 87/119
Fax: +90 212 240 27 50
e-mail: portekademik@gmail.com

Kapak ve İç Tasarım/Cover and Graphic Design
Cenkler Matbaa

Baskı/Print
Cenkler Matbaa
www.cenkler.com

ISSN: 2146-2453

**PORTE AKADEMİK
MÜZİKTE KURAM**

/

**PORTE AKADEMİK
THEORY IN MUSIC**

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

ÖNSÖZ Nilgün Doğrusöz, Ozan Baysal	7
<i>Makamı Anlamak: Makam Nazariye Tarihinde Başlıca Modeller</i> Okan Murat Öztürk, Ş. Şehvar Beşiroğlu, M. Ertuğrul Bayraktarkatal	9
<i>Tarihsel Süreç İçinde Dügah Makamı</i> Dilhan Konan, Şirin Karadeniz	37
<i>Müzik Kuramı Tarihinde Tümdengelimsel ve Tümevarımsal Yaklaşımlar</i> Onur Türkmen	47
<i>Erken Dönem Pisagorcularda Harmonia Düşüncesi ve Müzik Kuramı</i> Ozan Baysal	54
<i>MC Rhetoric in Beethoven Symphonies: Their Deviations from the Norm</i> Can Bilir	74
<i>Türk Makam Müziğinde Ezgi Sınırlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma</i> M.Kemal Karaosmanoğlu, Funda Yazıcı	88
<i>Türk Musikisi İçin SymbTr Sembolik Derlemi Üzerinde Otomatik Ezgi Analizi</i> M. Kemal Karaosmanoğlu, Fatih Taşçı	98
<i>Âdâb and the Ritualization of Musical Practice: The Case of Ayangil Meshq Studio</i> Erdem İlgi Akter	116
<i>Spatial Transformation of Music Practice in Istanbul: Repositioning of Subjectivities</i> Juan Castrillon	131
<i>Müziğin Ulusaşırı Dolaşımı Bağlamında Keldani-Iraklı Göçmen Ağlarının İlişkilenmesinde Müziğin Rolü</i> Evrin Hikmet Öğüt, Ş. Şehvar Beşiroğlu, Robert Reigle	144
<i>Müzik, Dans ve Türkiye’de Kürtlerin Politik Eylem Kültürü</i> Gönenç Hongur, Ş. Ş. Beşiroğlu, Robert Reigle	158
<i>Choreomusical Reflections: Reich & de Keersmaecker Encounter</i> Bedirhan Dehmen	167

Müzik, tarih boyunca farklı kavramsal çerçeveler içerisinde tartışılmış, ve her çerçevenin sunduğu odak noktalarına göre farklı şekillerde anlaşılarak yorumlanmıştır. Bu kuramsal yaklaşımlar ışığında bir yandan kendini yenileyerek üretmeye devam etmiş, bir yandan da farklı disiplinlerin kuramsal çalışmaları için gözlemlenebilir bir model sağlayarak insanoğlunun varoluşsal, bilişsel ve toplumsal sorgulamalarındaki cevap arayışlarına önemli bir esin kaynağı olmuştur. Müzik ve kuramın bu yakın ilişkisinin en önemli nedenlerinden birisi belki de müziğin kendi için doğasında gizlidir. Edgard Varese'in "organize edilmiş ses" tabirini kullandığı müzik, bu düzenli/düzensiz ses organizasyonunun daha iyi anlaşılması için insanı dinlerken gözlemlemeye, bu gözlemler sonucu bir takım ilişkilendirmeler yapmaya ve biçim düzeni hakkında zihinsel modeller oluşturmaya yönlendiren bir aktivitedir. Dolayısıyla müziğin *farkına varmak* ve onu *takip edebilmek* insan için en temel anlamda *teorik* bir eylemdir. Porte Akademik'in bu sayısı, müzik ve kuramın farklı bağlamlardaki kesişmelerinin tartışıldığı çalışmalar ile gerek müziği gerekse müziği çevreleyen hayatı açıklamaya çalışan farklı kuramsal perspektiflerin bir araya geldiği bir platform sunuyor.

"Müzikte Kuram" sayımızın ilk bölümünü Müzik Teorisi ve Nazariyat Tarihi teması oluşturuyor. Okan Murat Öztürk, Ş. Şehvar Beşiroğlu ve M. Ertuğrul Bayraktarkatal'ın "*Makamı Anlamak: Makam Nazariye Tarihinde Başlıca Modeller*" başlıklı makalelerinde, makam kavramının teori tarihindeki farklı anlayışlara bağlı olarak gelişme gösterdiği fikrinden yola çıkılarak, yazarların farklı ölçütlere göre belirledikleri başlıca teorik modelleri sunulurken, bu modeller ışığında tek bir teorik yaklaşıma dayandırılan geleneksel makam bilgisinin ihtiyaca ne kadar cevap verip vermediği sorgulanıyor. Dilhan Konan ve Şirin Karadeniz'in "*Tarihsel Süreç İçinde Dügah Makamı*" makalesinde ise, yazılı kaynaklar üzerinden Dügah makamı kimliğinin 15.yüzyıldan günümüze değişimi tespit edilmeye çalışılıyor. Onur Türkmen'in "*Müzik Kuramı Tarihinde Tümdengelimsel ve Tümevarımsal Yaklaşımlar*" makalesinde Avrupa müzik teori tarihindeki farklı epistemolojik yaklaşımların, Avrupa siyasi ve felsefi tarihindeki önemli evrimsel süreçler ile olan paralellikleri göz önünde bulundurularak değerlendiriliyor. Ozan Baysal'ın "*Erken Dönem Pisagorcularda Harmonia Düşüncesi ve Müzik Kuramı*" makalesinde ise müziği kuramsal bir çerçeveye oturtmaya çalışan tarihteki ilk yazılı belgelerden sayılabilecek Pisagorcu Filolaus ve Arkitas'ın fragmanları üzerinden bu düşünürlerin *harmonia* kavramı ile ilgili oldukça farklı yaklaşımları inceleniyor. Çalışmada ayrıca Antik dönem ile ilgili araştırmalardaki kaynak sorununa değinilirken, müzik teori tarihinde yer alan Pisagor anlatımları ve bu anlatımların güvenilirliği tartışılıyor.

İkinci bölümdeki çalışmalar müziğin yapısal bağlamda analizi üzerine odaklanmakta. Can Bilir "*MC Rhetoric in Beethoven Symphonies: Their Deviations from the Norm*" başlıklı çalışmasında, James Hepokoski ve Warren Darcy'nin klasik sonata form analizinde önemli bir yapısal unsur olarak vurguladıkları *orta durak (medial caesura - MC)* olgusunun, Beethoven senfonilerindeki yerini inceliyor. Aynı zamanda William Caplin ve Charles Rosen gibi önemli teorisyenlerin konu hakkındaki yaklaşımlarını da içeren Bilir'in makalesi, *orta durak retoriği* bağlamında Beethoven'ın sonraki dönem eserlerindeki değişimleri tespit etmekte. "*Türk Makam*

Müziğinde Ezgi Sınırlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma”da ise M.Kemal Karaosmanoğlu ve Funda Yazıcı, Türk makam müziğinde bölütleme analizinin bilgisayar algoritmaları ile otomatik olarak yapılabilirliğini araştırıyor. M. Kemal Karaosmanoğlu ve Fatih Taşçı'nın “Türk Musikisi İçin SymbTr Sembolik Derlemi Üzerinde Otomatik Ezgi Analizi” makalelerinde de SymbTr olarak adlandırılan ve Türk musikisinin hesaplamalı müzikoloji araştırmaları bağlamında çalışılabilmesine olanak sağlayan sembolik derlem tanıtılmakta ve alandaki yeni çalışmalardan söz edilmekte.

Üçüncü bölümde ise müziğin kültürel pratikler ile ilişkisi üzerinden analizlerini müziği çevreleyen boyutlarda gerçekleştiren çalışmalar yer alıyor. “*Âdâb and the Ritualization of Musical Practice: The Case of Ayangil Mesq Studio*” başlıklı çalışmasında Erdem İlgı Akter, katılımcıları arasında bulunduğu Ayangil Atölyesi'nde gözlemediği meşk pratikleri üzerinden, bu pratiklerin müzikal repertuar ve müzikal tavrın yanısıra beraberinde getirdiği belirli adâb aktarımlarını da inceliyor ve bu aktarımlar sonucu mekânın kimliğindeki önemli dönüşümleri tahlil ediyor. Juan Castrillon'un “*Spatial Transformation of Music Practice in Istanbul: Repositioning of Subjectivities*” makalesinde de Mevlevî müziğindeki meşk pratiklerinin 1930'lardaki dönüşümü incelenirken, bu dönüşümün yarattığı etkilerin günümüzde sürmekte olan yankıları ele alınmakta. Evrim Hikmet Öğüt, Ş. Şehvar Beşiroğlu ve Robert Reigle, İstanbul'daki Iraklı-Keldani göçmenleri üzerinden yaptıkları “*Ulusaşırı Göçmen Ağlarının İlişkilendirilmesinde Müziğin Rolü*” başlıklı çalışma ile ülkemizde etnomüzikoloji alanında eksikliği görülen göç çalışmaları literatürüne katkı sunuyor. Gönenç Hongur, Ş. Şehvar Beşiroğlu ve Robert Reigle'in “*Müzik, Dans ve Türkiye'de Kürtlerin Politik Eylemi*” makalelerinde ise bir politik ifade aracı olarak müzik ve dansın, Kürt hareketi içerisindeki yeri incelenirken, meydana getirilen müzikal ürünlerin ve düzenlenen etkinliklerin hangi tema ve imgeler ile örüldükleri tahlil ediliyor.

Dergimizin bu sayısı müzik ve dans disiplinlerinin kuramsal olarak kesişimlerini içeren bir çalışma ile son buluyor. Bedirhan Dehmen “*Choreomusical Reflections: Reich & de Keersmaeker Encounter*” makalesi ile Anna Teresa de Keersmaeker'in “*Fase: Four Movements to the Music of Steve Reich*” (2002) isimli sinematografik koreografisi üzerinden dans-müzik birlikteliğini kompozisyon teknikleri bağlamında incelemenin yanı sıra, aynı zamanda dans-müzik ilişkilendirme pratikleri üzerine kuramsal bir tartışma sunuyor.